

Antwoord van het platform Appèl Kerk en Israël op 'Uur van de waarheid'

Inleiding

Ook als platform Appèl Kerk en Israël willen wij graag reageren op de inhoud van het document 'Uur van de waarheid' dat Palestijnse geloofsgenoten ons hebben voorgelegd. We hebben wel enige tijd voor bezinning genomen om vooral de noodkreet achter dit document tot ons door te laten dringen; want het document zelf maakte dit voor ons niet eenvoudig. Met name de titel - ontleend aan het Kairosdocument in Zuid-Afrika ten tijde van het apartheidsregime - ervaren we als storend. De voortdurende verwijzing naar dat wettelijk verankerde rassensysteem waarin zwarten de status van ongedierte hadden is ten aanzien van de democratische staat Israël geheel misplaatst.

Bij de toelichting

De toelichting die bij dit document werd meegegeven maakt het nog ingewikkelder. Los van de vraag namens wie deze toelichting nu precies wordt meegegeven aan onze kerk, vinden wij deze misleidend. Betoogd wordt dat het document 'Uur van de waarheid' een vrucht is van contextuele theologie, in een evenwichtige toonzetting. Daarbij wordt dit document afgezet tegen (onder andere) een slecht geweten in Europa over de holocaust en christelijk sentiment ten gunste van Israël.

Op die manier wordt volstrekt voorbijgegaan aan onze eigen contextuele theologie die bepaald niet is gebouwd op een 'slecht geweten' of 'christelijk sentiment'. De hervormde en gereformeerde Kerkorden van na de 2^e Wereldoorlog getuigen van een zoeken naar een evenwichtige toonzetting betreffende de verhouding Kerk en Israël na duizend (!) jaar jodenvervolging op europees (kerkelijk) erf. Laat - veel te laat - zijn we begonnen te zoeken naar een andere hermeneutische sleutel voor het lezen van de bijbel. Door schade en schande en ten koste van talloze levens en levensomstandigheden van Joden heeft onze kerk deze zoektocht nu geformuleerd als 'onopgeefbaar'; om niet weer in dezelfde fouten te vervallen. Deze nieuwe formuleringen gaven hier en daar in de Joodse gemeenschap enige hoop dat wellicht in één van de wereldkerken het licht doorbrak dat een einde zou maken aan de vervangingstheologie, en dat aan het volk Israël zijn eigen gewaardeerde en legitieme plaats onder Gods hemel zou gunnen. Als wij deze theologie en formuleringen bij elke crisis die zich voordoet weer tussen haakjes zetten of badinerend afdoen (zoals de toelichting doet), zijn we ontrouw aan onze zelfgeformuleerde roeping, zullen we slechte raadgevers zijn voor anderen en bovendien de Joodse gemeenschap des te bitterder teleurstellen. Nog afgezien van het feit dat we de deur dan weer openzetten voor nieuwe jodenhaat. De laatste tijd lijkt de Protestantse Kerk wat deze kerkordelijke weg en richting betreft behoorlijk stuurloos en vaak mis te tasten, met name sedert alle betaalde adviseurs op dit terrein naar huis zijn gestuurd.

Als Appèl hopen we het Palestijnse document daarom meer recht te doen dan de genoemde toelichting doet.

Vervreemding

Het gezegde luidt dat 'het een vriend is die mij mijn feilen toont'. Daarom willen en kunnen we onze Palestijnse broeders en zusters eerlijk zeggen wat wij inhoudelijk van dit document vinden.

Allereerst roept het document vervreemding bij ons op gelet op de wereldsituatie. Typerend voor die situatie mogen de woorden zijn die Ahmadinejad en Assad bij hun ontmoeting in februari van het jaar 2010 (tijdens het Purimfeest van de Joden) de wereld in lieten gaan, namelijk dat wat hun betreft 'Israël ten dode opgeschreven staat'. Die woorden werden indertijd ook door Arafat gebezigd, bepalen al decennia de toon rondom de staat Israël, en worden nog altijd bevestigd door het Manifest van Hamas waarin te lezen staat dat het laatste oordeel niet zal aanbreken voordat de moslims de Joden hebben uitgeroeid. In ons land heeft dr. Hans Jansen in zijn boek *Van jodenhaat naar zelfmoordterrorisme* het antisemitisme in het Midden Oosten breed gedocumenteerd. De resultaten van dit onderzoek worden ook in Palestijnse kring erkend. Wie zich in dit antisemitisme verdiept is verbaasd dat de staat Israël zich slechts door een muur van die wereld afgrenst.

Ons treft daarom dat over deze situatie in het document 'Uur van de waarheid' met geen woord gerept wordt. Ook als Palestijnse kerk ben je naar onze mening deel van je volk, heb je daar je allereerste opdrachten. De schulderkenning die hier in Europa door kerken is uitgesproken (door sommigen helaas smalend afgedaan), vinden we op geen enkele manier in vergelijkbare zin terug in het document. Er is geen zelfreflectie, er klinkt geen berouw; nergens. Je kunt nog zo denken gelijk te hebben en in je recht te staan, de Bijbel leert ons dat alle vernieuwing bij ootmoed begint.

Afgezet tegen deze situatie geeft het document zelfs aanleiding te denken dat ook hier van antisemitisme sprake is. Er wordt niet of nauwelijks onderscheid gemaakt tussen de staat Israël en de handelwijze van bepaalde Joodse kolonisten, en er wordt al helemaal niet gesproken over Israël als volk en land van de Tora, de bron van het joodse zelfverstaan en land van messiaans verlangen door alle eeuwen heen. Het document vervalt in de oude christelijke fout door alle joodse elementen onmiddellijk te onteigenen (2.3 en 2.3.1) en universeel te verklaren, dus weg te verklaren.

Vrijwel in het hele document gaat het over 'de bezetting' en die bezetting lijkt niet te doelen op de West-oever – waar overigens ook nooit officieel grenzen in een vredesakkoord voor zijn vastgesteld – maar op het hele gebied, sinds 1948. De Israëli's moeten eigenlijk gewoon ophouden in dit hele gebied aanwezig te zijn, dan was er ook niets aan de hand (hoofdstuk 1.4). Of andersom: geef als staat Israël toch gewoon je grenzen op; dan wordt het vanzelf pais en vree. Wie zet hier nu eigenlijk de werkelijkheid op zijn kop? De feiten van de geschiedenis worden hier ongelofelijk verdraaid: Israël heeft direct na het uitroepen van de onafhankelijkheid moeten vechten voor het blote bestaan en is steeds opnieuw tot een oorlog gedwongen. Waarom hebben Palestijnen niet net als Israël ingestemd met de legitieme rechten van de ander? Dat had heel anders gekund! Het is dan ook ongelofelijk gekunsteld om elders (hoofdstuk 9.4) toch nog te pleiten voor een staat; maar die moet dan niet etnisch of religieus gefundeerd

zijn; maw.: Joden moeten nooit een eigen plek of staat krijgen waar ze eindelijk in rust mogen wonen.

De vraag dringt zich hierdoor op: hoe verhouden onze Palestijnse broeders en zusters zich eigenlijk tot het islamitische gedachtegoed dat grond die eenmaal behoort tot het Dar al-Islam (Huis van de Islam) onvervreemdbaar is? Die gedachte sluit immers het bestaan van de staat Israël principieel uit. Overeenkomstig uitspraken van de profeet Mohamed mag er hooguit tijdelijk vrede gesloten worden met de vijand. Uiteindelijk moet Israël vernietigd worden. Zie uitspraken van Hamas, Fatah, Hezbollah, de Islamitische Jihad, Moslimbroeders, Ahmedinejad, Bin Laden,

Denkfouten

Daarnaast treft ons een aantal klassieke theologische denkfouten die wij als christenen in Europa nu juist te boven proberen te komen. Grote theologen als Noordmans en Miskotte hebben ons duidelijk gemaakt dat we in ons geloof moeten denken van het bijzondere naar het algemene. Met andere woorden: er is voor de gojim (alle niet-Joden) geen directe weg naar een universele Adam, een universele God, schepping en universum. Proberen we dat toch dan komen we nooit meer uit bij JHWH, de God van Israël. Het gaat erom bij het bijzondere te beginnen: JHWH en zijn openbaring in de Hebreeuwse Tora. Om van daaruit te ontdekken dat deze JHWH de enige God is en de enige die God mag heten; die allereerst geschiedenis maakt met zijn volk te midden van de volkeren; en die vervolgens en daarnaast, inderdaad, ook als Schepper van alle mensen beleden mag worden. Het document 'Uur van de waarheid' blijft daarom, hoe goed ook bedoeld, in universele scheppingstermen spreken die de Bijbel geen recht doen.

Hieraan ontspringt de volgende denkfout. Wie zo universeel begint komt niet alleen niet bij JHWH uit, hij kan vervolgens ook het volk Israël niet plaatsen. Want dit volk schaart zich – per definitie – niet en nooit onder het heidens universalisme. Israël zal altijd anders zijn en reageren dan de goj en ook de (heidens)christen verwachtte. En wie zich dat in wishful thinking niet realiseert loopt het risico te vervallen in verbittering en antisemitisme.

Het geloof in Jezus Christus biedt in dezen geen escape. Het document mag Jezus' leer een revolutie (2.2.2) noemen, tegelijk heeft Jezus in zijn bergleer gesteld juist geen nieuwe leer te brengen, maar opnieuw: de Tora en de Profeten, tot en met de laatste tittel en jota. Hij stelt in zijn bergleer zijn interpretatie van het Koninkrijk inderdaad op nieuwe wijze, als een superthese die grensoverschrijdend is; maar nooit als antithese op de Tora. Ook in het Nieuwe Testament heet hij nog steeds de 'dienaar van de besnijdenis' (Rom. 15), knecht van Israël, en zo knecht van JHWH. Daarom is het geloof in Jezus Christus geen alibi om alsnog een universele theologie aan te hangen. De theoloog Noordmans stelt dat Mozes, David en Abraham meer wezenlijk in de prediking van Paulus figureren dan Adam, de universele stamvader. Het gaat niet aan buiten Israël om over het vaderschap (of welke eigenschap dan ook) van God te spreken.

Een moeilijke boodschap

We hebben daarom voor de Palestijnse christenen in eerste instantie een moeilijke boodschap, een les die wij in Europa nog maar net geleerd hebben en

die steeds onder druk staat. De boodschap namelijk dat de redding voor de volkeren der wereld begint met ootmoed ten opzichte van JHWH, zijn volk Israël, en Jezus (zoon van dit volk). Ons heil begint met het zegenen van JHWH, Israël, en Jezus; precies zoals Tora en Nieuwe Testament verkondigen. Met andere woorden: een erkenning van het eerstelingschap van Israël in Gods weg met de volkeren. Die erkenning blijkt zwaar; zowel voor Rome als voor Genève en Wittenberg, als ook voor Mekka. Maar zo lang die erkenning niet komt blijft de strijd om het eerstgeboorterecht tussen Izaäk en Ismaël en tussen Jakob en Ezau voortduren. Vanuit de erkenning komt echter alle ruimte elkaar het licht in de ogen te gunnen.

Profetisch spreken (en doen)

Waar we het document echter helemaal in bijvallen is in de oproep tot gerechtigheid en het doen van gerechtigheid; maar dan ook overal. Die oproep heeft altijd binnen Israël geklonken, al in de dagen van de Tora, en die oproep hoort ook thuis in elk volk op aarde. Daden doen van gerechtigheid betekent dat verdrukten worden opgericht en dat machtigen van de troon worden gestoten (Psalm 72; en Maria die in haar lofzang dit van Jezus verwacht); dat de goede verhoudingen worden hersteld. Elk onrecht in Israël en elk onrecht onder de Palestijnen dient te worden bestreden. In die zin hebben we de nood achter dit document wel degelijk gehoord.

Rechten van mensen dienen te worden erkend; het recht van de Palestijnen op een menswaardig bestaan net zo goed als het recht van bestaan van de staat Israël. Er is durf voor nodig om die oproep te laten klinken, en nog meer om zulke daden te doen. Dat blijkt zowel hier in Europa als in het Midden-Oosten.

Onze Palestijnse broeders en zusters zullen ons in het doen van deze gerechtigheid naast zich vinden; ook ondanks onze verschillen in bijbelse hermeneutiek.

Daarbij zal het iedere keer wel zaak zijn de oproep aan de juiste persoon of instantie te adresseren, en de juiste mensen te vinden om gerechtigheid tot stand te brengen. In democratische landen (waaronder Israël valt) kan de gang naar een onafhankelijke rechter daarbij één van de middelen zijn. Verheugend als ook Palestijnen zich op uitspraken van rechters in de democratische wereld beroepen; complicerend dat ze in eigen kring zo'n rechtsgang niet kunnen maken. Veeleer stuiten zij op leiders die zichzelf buiten proporties verrijken ten koste van eigen volk.

Niettemin: vanuit Nederland, vanuit kerken hier te lande en vanuit de hele wereld is er veel aandacht voor de Palestijnse zaak en wordt voor miljoenen aan concrete hulp geboden. Die hulp kan en mag en moet plaats vinden zonder geremd te worden door enig christelijk sentiment en is ook geen aflaat voor een schuldig europees geweten. Integendeel, die gerechtigheid kan juist worden gedaan vanuit een contextuele Europese theologie zoals hierboven beschreven.

Tenslotte

Ons trof een artikel van de Spaanse politica, journaliste en activiste Pilar Rahola. Zij is in feite een buitenstaander. Toch nemen we haar slotwoorden hier graag over:

'I am not Jewish. Ideologically I am left and by profession a journalist. Why am I not anti Israeli like my colleagues? Because as a non-Jew I have the historical

responsibility to fight against Jew hatred and currently against the hatred for their historic homeland, Israel. To fight against anti-Semitism is not the duty of the Jews, it is the duty of the non-Jews.

As a journalist it is my duty to search for the truth beyond prejudice, lies and manipulations. The truth about Israel is not told. As a person from the left who loves progress, I am obligated to defend liberty, culture, civic education for children, coexistence and the laws that the Tablets of the Covenant made into universal principles. Principles that Islamic fundamentalism systematically destroys.

That is to say that as a non-Jew, journalist and lefty I have a triple moral duty with Israel; because if Israel is destroyed, liberty, modernity and culture will be destroyed too.

The struggle of Israel, even if the world doesn't want to accept it, is the struggle of the world'.

(Voor het hele artikel van Pilar Rahola, zie elders op onze site)